

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 10, 2016

[Назад](#)

[Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 657:338

*Л. С. Стецюк,
молодший науковий співробітник,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ*

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Liudmyla S. Stetsiuk,
Junior Researcher, National Scientific Centre "Institute of Agricultural Economy", Kyiv*

METHODOLOGICAL SUPPORT ANALYSIS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

У статті оцінено сучасний стан методичного забезпечення аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Зроблено висновок про ідентичність змісту та завдань аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств та підприємств інших галузей економіки. Узагальнено особливості методичного забезпечення аналізу сільськогосподарських підприємств, що обумовлені специфікою аграрної галузі, зокрема, сезонністю та тривалістю процесу виробництва, використанням землі та живих організмів як засобу виробництва. Особливу увагу приділено методикам аналізу, що затверджені законодавчо, розглянуто методику розрахунку показників рентабельності сільськогосподарського виробництва за даним статистичної та фінансової звітності. Виявлено існування різних підходів до оцінки фінансового стану аграрних підприємств, використання широкого спектру показників, відсутність єдиної методики розрахунку та нормативних значень окремих коефіцієнтів, що не забезпечує отримання реальної інформації та єдинорічних показників результативності галузі сільського господарства.

The article reviewed the current state of methodical maintenance business analysis of agricultural enterprises. The conclusion about the identity of the essence and objectives of the business analysis of agricultural enterprises and enterprises in other industries. Overview methodological support features analysis of agricultural enterprises, due to the specificity of the agricultural sector, in particular, seasonality and duration of the production process, the use of land and living organisms as a means of production. Special attention is paid to methods of analysis approved by law, considered the method of calculation of the profitability of agricultural production according to the statistical and financial reporting. The existence of different approaches to assess the financial condition of agricultural enterprises, using a wide range of indicators, no single method of calculation and standard values of individual factors, not real information gives a same faith and performance indicators agriculture.

Ключові слова: економічний аналіз, аналіз сільськогосподарської діяльності, методика аналізу, методичне забезпечення аналізу.

Keywords: economic analysis, analysis of agricultural activities, methods of analysis, methodological support analysis.

Постановка проблеми.

Аналітична функція управління є домінуючою при розробці та прийнятті економічно обґрунтованих рішень на всіх інституційних рівнях. Сучасні інституціональні умови функціонування сільськогосподарських товаровиробників, що супроводжуються постійними змінами законодавства, нові підходи до управління підприємствами, висувають нові вимоги до методичного забезпечення економічного аналізу як важливої функції управління будь-яким господарюючим суб'єктом. Існуюче методичне забезпечення аналізу на сільськогосподарських підприємствах втратило свою актуальність поряд зі стрімкими організаційно-структурними змінами, що відбуваються в аграрному бізнесі протягом останніх десяти років.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій.

Науковці, які займаються економічним аналізом, постійно приділяють увагу методичному забезпеченню та пропонують шляхи його удосконалення. Дослідження проведені Біликом М.С., Бутком А.Д., Загороднім А.Г., Івахненком В.М., Кіндрацькою Г.І., Поповичем П.Я., Мнихом Є.В., Сопком В.В., Чумаченком М.Г. та іншими науковцями достатньо повно висвітлюють методики аналізу. В розвиток методичних засад аналізу сільськогосподарських підприємств значний внесок зробили Долинський В.П., Ковальчук М.І., Савчук В.К., Царенко О.М. Не применшуючи вагомості всіх теоретико-методологічних напрацювань слід констатувати, що існуючі на сьогодні інформаційні запити з боку як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів вимагають суттєвої модернізації діючих методик аналізу.

Метою статті є оцінка методичного забезпечення аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, виявлення недоліків чинних методик та обґрунтування пропозицій щодо їх приведення у відповідність сучасним запитам управління.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Методичне забезпечення аналізу господарської діяльності формується за рахунок методик, які запропоновані вітчизняними та зарубіжними науковцями, розроблені безпосередньо на підприємствах, затверджені на державному рівні.

Кількість та різноманітність методик аналізу на сьогодні надзвичайно велика. Умовно всі методики можна розділити на чотири основні групи:

- 1) методики комплексного аналізу господарської діяльності, які мають на меті вивчення всіх видів та сторін діяльності підприємства, та надають повну інформацію про його діяльність;
- 2) методики фінансового аналізу, які базуються на аналізі фінансової звітності та проводяться з метою вивчення фінансового стану підприємства і результативності його господарської діяльності та є найбільш поширеними при зовнішньому аналізі;

3) методики управлінського аналізу, які базуються на аналізі витрат на виробництво і розробляються безпосередньо на підприємстві та використовуються в основному внутрішнім управлінським персоналом;

4) спеціальні методики, які призначені для аналізу окремих об'єктів або сторін діяльності. До таких методик відносяться методики рейтингової оцінки підприємства, методики маркетингового аналізу, методики аналізу інвестиційних проектів та бізнес-планів, методики стратегічного аналізу тощо.

Більшість науковців, для вивчення ефективності господарської діяльності підприємства пропонують проводити комплексний аналіз. Це, звичайно, є виправданим, особливо для сільськогосподарських підприємств. Адже, сучасне сільськогосподарське підприємство працює в певних природних і економічних умовах, що спричиняє багатогранність явищ і процесів, які відбуваються у сільському господарстві. За таких умов керівництво підприємства вирішує безліч оперативних та стратегічних завдань, пов'язаних з усіма видами та напрямками його господарської діяльності.

Тому, найбільш повний аналіз господарської діяльності підприємства можна здійснити з застосуванням комплексної методики. «Комплексний аналіз – це повний, тобто усесторонній аналіз, а також системний аналіз, який передбачає наявність єдиної мети аналізу, узгодженості та одночасності аналізу всіх показників і сторін господарської діяльності у взаємозв'язку» [17, с. 25].

Основою комплексного економічного аналізу є повнота та всебічність дослідження і системний підхід. Повнота та всебічність полягають в тому, що при комплексному аналізі мають бути досліджені всі види (операційна, інвестиційна, фінансова) і сторони (постачання – виробництво – реалізація) діяльності підприємства. Проте, повнота та всебічність полягають не лише в розрахунку окремих аналітичних та узагальнюючих показників. При комплексному аналізі підприємства має досягатись єдина мета, яка дозволяє об'єднати окремі напрямки аналізу, показники та фактори виробництва в єдину систему. Звідси випливає системний підхід, який базується на використанні категорій системи як єдності взаємопов'язаних елементів, які спільно діють для досягнення єдиної мети, та який передбачає вивчення підприємства як єдиної системи.

Методика комплексного економічного аналізу господарської діяльності, включає в себе наступні розділи:

- 1) аналіз умов господарської діяльності;
- 3) аналіз основних засобів;
- 4) аналіз матеріальних ресурсів;
- 5) аналіз трудових ресурсів;
- 6) аналіз виробництва та собівартості продукції;
- 7) аналіз собівартості продукції та зв'язок собівартості, об'ємів продажу та прибутку;
- 8) аналіз складу та структури активів (авансованого капіталу);
- 9) аналіз прибутку та рентабельності продукції;
- 10) аналіз віддачі активів (ділової активності);
- 11) аналіз рентабельності активів підприємства;
- 12) аналіз фінансового стану та платоспроможності організації;
- 13) комплексна оцінка ефективності господарської діяльності;
- 14) комплексний фінансовий аналіз і рейтингова оцінка емітентів

За змістом та завданнями аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств майже не відрізняється від аналізу господарської діяльності підприємств інших галузей економіки. Особливість у методиці проведення аналізу в сільськогосподарських підприємства обумовлені специфікою аграрної галузі, зокрема, природно-кліматичними умовами господарювання, сезонністю та тривалістю процесу виробництва, використання землі та живих організмів як засобу виробництва тощо.

Враховуючи галузеві особливості методики аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, які запропоновані Долинським В.П. [1], Ковальчуком М.І. [3], Савчуком В.К. [15], Царенком О.М. [16], доповнені аналізом специфічних об'єктів, які характерні лише для сільськогосподарської діяльності: аналіз використання земельних ресурсів; аналіз виробництва продукції тваринництва; аналіз виробництва продукції рослинництва.

При аналізі використання земельних ресурсів пропонується вивчати показники, які характеризують: склад і структуру угідь та земель сільськогосподарського використання; якість земельного фонду господарства; ефективність використання земельних угідь; аналіз рівня інтенсивності господарства; аналіз галузевої структури і спеціалізації господарства [1;3;15;16].

Аналіз виробництва продукції рослинництва направлений на аналіз виробничої програми рослинництва; урожайності культур; виконання плану посівних площ сільськогосподарських культур [1; 3;15;16].

Аналіз виробництва продукції тваринництва зосереджується на аналізі виробничої програми тваринництва; виконання плану поголів'я тварин; продуктивності тваринництва; впливу кормових раціонів та інших факторів на продуктивність тварин; оперативному аналізі виробничої програми тваринництва [1; 3;15;16].

Недоліками даних методик є застарілий підхід до аналізу та направлення його на вивчення минулих подій і порівняння фактичних показників з плановими. Особливо неактуальними є методичні підходи до аналізу земельних ресурсів. Зокрема, у методиках пропонується вивчати склад та структуру земельних угідь. Проте, сьогодні сільськогосподарські підприємства користуються орендованими землями, а, відповідно, орендують в основному рілля, а інші землі (багаторічні насадження, пасовища, сіножаті тощо) тільки при необхідності. Більш затребуваними є методики аналізу використання земель спрямовані на питання пов'язані зі строками оренди земель, оформленням прав користування земельними ділянками тощо.

Значну частину методичного забезпечення складають методики аналізу, що затверджені на державному рівні – регламентовані [4-12]. В основу регламентованого методичного забезпечення покладено методики аналізу фінансового стану з застосуванням коефіцієнтного методу аналізу, що пов'язано з обмеженістю інформації, основним джерелом якої виступає фінансова звітність. Розрахунок відносних показників (коефіцієнтів), який застосовується в регламентованих методиках для аналізу, є цілком виправданим. Аналіз на основі фінансових коефіцієнтів створює базу для порівняння аналогічних показників:

- за різні звітні періоди;
- з показниками інших підприємств галузі;
- науково-обґрунтованими максимальними та мінімально допустимими значеннями даних показників.

За результатами дослідження запропонованих державними органами методик аналізу виявлено ряд недоліків.

1. Методичне забезпечення не оновлено відповідно до змін, які відбулися в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Окремі методики оперують застарілими поняттями, назвами форм звітності та передбачають розрахунок показників з врахування вже неіснуючих статей у формах звітності. Такий стан регламентованого методичного забезпечення аналізу свідчить, що на практиці, аналіз проводиться дуже рідко. Тобто, органи управління вищих рівнів не бачать потреби в аналітичній інформації, а тому, прийняття окремих рішень не має під собою економічного обґрунтування або вони приймаються на основі даних загальних статистичних спостережень.

2. Методики включають надмірну кількість розрахункових показників та коефіцієнтів. Для проведення аналізу сукупно по методиках розраховується понад 120 показників та коефіцієнтів. Зокрема, Методичні рекомендації Міністерства економіки України [9] передбачають розрахунок 46 показників та коефіцієнтів. У Методичній інтегральній оцінці інвестиційної привабливості підприємств Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій [5] та у Методичних рекомендаціях Центральної спілки споживчих товариств України [7] запропоновано розраховувати по 34 показника. При проведенні зовнішнього аналізу така кількість показників ускладнює їх вивчення та не може забезпечити прийняття адекватних та обґрунтованих рішень.

3. Окремі методики не визначають джерела інформації, які необхідні для проведення аналізу, чим унеможливають розрахунок деяких показників. Що стосується аналізу фінансового стану, то виходячи з порядку розрахунку показників основним джерелом для аналізу виступає фінансова звітність. Проблеми часто виникають з розрахунком показників, які характеризують виробництво, вплив зовнішніх факторів тощо. Крім цього, для визначення показників, які характеризують діяльність підприємства на в ринку необхідно додатково залучати експертів та проводити маркетингові дослідження. У цих випадках, економічна ефективність від проведення аналізу може бути набагато нижчою, ніж вартість ресурсів, які були потрачені на його проведення. Відповідно, державні органи відмовляються від проведення такого аналізу.

4. Нормативні визначення коефіцієнтів, які запропоновані у методиках, не приведені до єдиного значення. У методиках, які передбачають розрахунок фінансових коефіцієнтів є встановлені нормативні межі кожного показника, проте між ним є невідповідність (табл. 1).

5. Методики містять показники, назви яких однакові, а розрахунок проводиться по-різному, або навпаки, однаково розраховані коефіцієнти мають різні назви, що призводить до неоднозначності висновків.

За Методиками [4;9] розраховується два різних коефіцієнти коефіцієнт покриття та коефіцієнт загальної ліквідності, у той час як Методики [11;12]

отожднюють дані поняття та проводять розрахунок єдиного показника – загальної ліквідності (покриття).

За Методикою [9] коефіцієнт абсолютної ліквідності отожднюється з показником платоспроможності підприємства.

Таблиця 1.
Відмінність нормативних значень фінансових коефіцієнтів у методиках аналізу різних державних інституцій

Державний орган, що розробив методику	Нормативне значення у розрізі Методик, у тому числі:				
	Мінфін [4]	Агентство з питань запобігання банкрутству [5]	Мінекономіки [9]	Аудиторська палата [11]	Фонд держмайна [12]
Назва коефіцієнта					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,2-0,35	0,2-0,35	0,25-0,5	> 0 збільшення
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	> 1 збільшення	1,0-1,5	збільшення	1,0-2,0	> 1
Коефіцієнт фінансування	-	2,0	-	0,5-1,0	< 1 зменшення
Коефіцієнт фінансової стійкості (платоспроможності)	збільшення	0,85-0,9	-	> 0,5	> 0,5

Також, варто звернути увагу, що у Методиках [4;9] отожднюється поняття платоспроможності та ліквідності підприємства. У той час, як Методики [5;11;12] пропонують розраховувати показники ліквідності, які дають можливість визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання, та окремо показники платоспроможності (фінансової стійкості), які характеризують структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

6. Неврахування галузевих особливостей, зокрема, особливості відображення сільськогосподарськими підприємствами окремих показників у фінансовій звітності, що пов'язане використанням при оцінці біологічних активів та сільськогосподарської продукції справедливої вартості, як це передбачено П(С)БО 30 «Біологічні активи». Деякі показники Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) втратили своє першочергове значення, що впливає на специфіку розрахунку показників рентабельності продукції. Зокрема, таким показником є собівартість реалізованої продукції. Відповідно до п. 3.5. Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433 у статті «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» відображається виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) визначається згідно з П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 30 «Біологічні активи» [10].

Відповідно до п. 20 П(С)БО 30 «Біологічні активи» [14] собівартість реалізованих біологічних активів і сільськогосподарської продукції дорівнює вартості, за якою вони відображаються в обліку на дату реалізації. Для сільськогосподарських підприємств, які ведуть облік біологічних активів та сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю, собівартістю реалізованих біологічних активів і сільськогосподарської продукції є справедлива вартість, за якою вони були оприбутковані при первісному визнанні. Для поточних та довгострокових біологічних активів, які оцінюються за справедливою вартістю – справедлива вартість, яку було визначено на останню дату балансу. Оскільки, справедлива вартість сільськогосподарської продукції та біологічних активів ґрунтується на цінах активного ринку, то фактично вона буде дорівнювати вартості реалізації. Виходячи з цього, рентабельність реалізації продукції буде нульовою.

Це пов'язано з тим, що у Звіті про фінансовий стан (Звіті про сукупний дохід) у тих підприємств, які оцінюють продукцію за справедливою вартістю відсутній показник фактичної собівартості реалізованої продукції, який необхідний для розрахунку рентабельності.

Отже, вивчення регламентованого методичного забезпечення показало наявність різних підходів до оцінки фінансового стану підприємства, використання широкого спектру показників, відсутність єдиної методики розрахунку та нормативних значень окремих коефіцієнтів, що не забезпечує отримання реальної інформації та єдиних результатів.

Тому, використання регламентованих методик для аналізу фінансового стану не забезпечує отримання необхідної достовірної інформації для управління. Відсутність єдиної методики аналізу фінансового стану підприємства створює ряд проблем, які пов'язані з можливістю маніпулювання інформацією, неузгодженістю показників та коефіцієнтів, трактуванням понять тощо. Так, зацікавлені особи можуть розрахувати показники, які будуть відображати позитивні результати діяльності підприємства або здійснити розрахунок окремих коефіцієнтів, підставивши узагальнені значення.

Основою майже кожної методики фінансового аналізу є аналіз складу та структури активів та пасивів підприємства, розрахунок показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності. Проте, в кожній методиці запропоновано свій набір показників та порядок їх розрахунків.

На особливу увагу заслуговує питання розрахунку рентабельності сільськогосподарського виробництва, що останнім часом набуло особливої актуальності. Зокрема у публікації [2] автори справедливо зауважують, що показник рентабельності операційної діяльності сільськогосподарських підприємств – 21,4 %, тоді коли в цілому по Україні даний показник складає 5,8 %, фінансова і страхова діяльність – 3,5 %. І в результаті Уряд розглядає питання про скорочення бюджетної підтримки сільського господарства [2]. Варто відзначити, що наказом № 33 від 14.02.2011 р. Державним комітетом статистики України було затверджено Методику розрахунку рівня рентабельності сільськогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств (далі – Методика № 33) [6]. Цей документ описує методику й порядок розрахунку рентабельності аграрного виробництва в сільськогосподарських підприємствах, а також методику та порядок визначення одного з основних вихідних показників для визначення рівня рентабельності – повної собівартості сільськогосподарської продукції та послуг. Методика призначена для використання фахівцями органів державної статистики на державному та регіональному рівні, міністерств, відомств, підприємств, науково-дослідних установ, інших зацікавлених користувачів статистичної інформації [6]. Органи державної статистики визначають рівень рентабельності сільськогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств, рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва й рівень рентабельності сільськогосподарської продукції за видами.

Органи статистики у галузі сільського господарства розрахунок рентабельності здійснюють на двох основних показниках:

- 1) чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) без податку на додану вартість, акцизного збору, інших вирахувань, дотацій і доплат;
- 2) повна собівартість продукції (робіт, послуг) [6].

Зауважимо, що нормативні документи з регулювання бухгалтерського обліку витрат, зокрема П(С)БО 16 «Витрати» та Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затвердженими Мінагрополітики 18.05.2001 № 132, не містять поняття «повна собівартість» і відповідно даний показник в обліку не відображений. Тобто, показник повної собівартості є розрахунковим показником і визначається підприємствами додатково.

Все це призводить до того, що рентабельність розрахована за формою № 50-ст «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств», яка складається на підставі даних бухгалтерського обліку та додаткових розрахунків, не може бути співставлена з показниками, які розраховуються за формою фінансової звітності Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. № 2).

Висновки.

Підсумовуючи, слід зазначити, що методичне забезпечення аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств досить обширне. Наявність значної кількості різних методик має як позитивний так і негативний вплив на ефективність аналітичної роботи на підприємстві. Позитивний вплив полягає в тому, що аналітик має можливість підібрати ту методику, яка найповніше буде відповідати запитам управління конкретним підприємством, враховуючи його розміри, види діяльності, наявність інформації, частоту проведення аналізу тощо. Негативний вплив багатозначності методичного забезпечення аналізу проявляється на рівні управління галуззю, регіоном та державою в цілому. Адже, застосування різних методик призводить до розбіжності, а іноді і прямої протилежності результатів аналізу. Виходячи з цього, методичне забезпечення аналізу сільськогосподарської діяльності потребує удосконалення та приведення до єдиного формату. Враховуючи

те, що державні органи мають різні функції та потребують різноманітної інформації, методики можуть бути розширені та поглиблені, однак на рівні управління галузю сільського господарства повинна бути єдина методика аналізу сільськогосподарських підприємств, застосування якої б забезпечило отримання достовірної інформації прийнятної для ефективного макроекономічного управління на користь сільськогосподарських підприємств, їх інвестиційної привабливості та фінансової безпеки.

Література.

1. Долинський В.П. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств / В.П.Долинський – К.: ІАЕ НААН, 2003. – 258 с.
2. Жук В.М. Облікові технології у забезпеченні інвестиційної привабливості та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств / В.М. Жук, Ю.С. Бездушна, О.С. Вдовенко // Облік і фінанси. - 2013. - № 4 (62). - С.32-38.
3. Ковальчук М.І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК [підручник] / М.І.Ковальчук – К.: КНЕУ, 2005. – 390 с.
4. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>.
5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій / Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 № 22. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.
6. Методика розрахунку рівня рентабельності сільськогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств: наказ Державного комітету статистики України 14.02.2011 № 33. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/2011/33/metod.htm.
7. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств: методичні рекомендації Центральної спілки споживчих товариств України від 28.07.2006. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text892/pgl.htm>
8. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ Міністерство аграрної політики України № 132 від 18.05.2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text1528/pgl.htm>
9. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26 жовтня 2010 р. № 1361). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>
10. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13>
11. Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств - емітентів облігацій (крім комерційних банків): Протокол засідання Аудиторської палати України від 23 лютого 2001 р. N 99. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN2640.html
12. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.11.2001 р. № 49/121 (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 4 січня 2013 року N 2/23). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Біологічні активи» / наказ Міністерством фінансів України від 31.12.1998 № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Витрати»: наказ Міністерством фінансів України від 18.11.2005 № 790 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>
15. Савчук В.К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств / Савчук В.К. – К.: Урожай, 1995. – 328 с.
16. Царенко О.М. Економічний аналіз діяльності підприємств агропромислового комплексу: [навч.посіб.]. / Царенко О.М. 2-ге вид., перероб. Суми: ВТІ «Університетська книга», 2006. – 240 с.
17. Шеремет А.Д. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: [Учебник для вузов]. / Шеремет А.Д. – М.: ИНФРА-М, 2006, - 415 с.

References.

1. Dolynskiy, V.P. (2003), *Analiz hospodarskoi diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv* [Analysis of economic activity of agricultural enterprises], IAE NAAN, Kyiv, Ukraine, p. 258.
2. Zhuk, V.M. Bezдушna, Yu.S. and Vdovenko, O.S. (2013), "Accounting Technology to provide investment attractiveness and financial security of farm", *Oblik i finansy*, vol. 4 (62), pp.32-38.
3. Kovalchuk, M.I. (2005), *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstv APK* [Economic analysis of agricultural enterprises], KNEU, Kyiv, Ukraine, p. 390.
4. Ministry of Finance of Ukraine (2006), "Method of analysis of financial and economic activity of the public sector", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>.
5. Agency for the Prevention of bankruptcy of enterprises and organizations (1998), "The method of integrated evaluation of investment attractiveness of enterprises and organizations", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.
6. State Statistics Committee of Ukraine (2011), "The method of calculation of the profitability of agricultural farm", available at: http://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/2011/33/metod.htm.
7. Central Union of Consumer Societies of Ukraine (2006), " Guidelines on the analysis and evaluation of the financial condition of enterprises", available at: <http://www.uazakon.com/big/text892/pgl.htm>
8. Ministry of Agrarian Policy of Ukraine (2001), "Guidelines for planning, accounting and calculation of cost of goods (works, services) farms", available at: <http://www.uazakon.com/big/text1528/pgl.htm>
9. Ministry of Economy of Ukraine (2010), "Guidelines on signs and symptoms insolvency action concealment of bankruptcy, fictitious bankruptcy or bankruptcy", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>
10. Ministry of Finance of Ukraine (2013), " Guidelines for filling in the forms of financial reporting", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13>
11. Audit Chamber of Ukraine (2001), "Guidelines for preparation of the audit report during its review of public companies and enterprises - bond issuers (other than commercial banks)", available at: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN2640.html
12. State Property Fund of Ukraine (2001), "Regulation on the procedure of financial analysis of enterprises subject to privatization", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.
13. Ministry of Finance of Ukraine (1998), "Regulations (standard) accounting 16 "Biological assets"", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
14. Ministry of Finance of Ukraine (2005), "Regulation (Standard) 30 "Expenses"" available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>
15. Savchuk, V.K. (1995), *Analiz hospodarskoi diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv* [Analysis of economic activity of agricultural enterprises], Urozhai, Kyiv, Ukraine, p. 328.
16. Tsarenko, O.M. (2006), *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstv ahropromyslovoho kompleksu* [Economic analysis of agricultural enterprises], 2nd ed., VTP «Univestytetska knyha», Sumy, Ukraine, p. 240.
17. Sheremet, A.D. (2006), *Kompleksnyj jekonomicheskij analiz hozjajstvennoj dejatel'nosti* [Comprehensive economic analysis of economic activity], INFRA-M, Moscow, Russia, p. 415.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"